

ТЛУМАЧЕННЯ ЛЕКСИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ СЛОВА В ІНОЗЕМНІЙ АУДИТОРІЇ

У процесі мовної підготовки іноземних громадян з'являється низка складних і дискусійних моментів. З-поміж них особливої уваги вимагають питання встановлення лексичного значення та ролі контекстуального оточення під час семантичного аналізу слова.

У лінгвістиці лексичне значення прийнято визначати як конкретно-індивідуальний зміст слова, що становить “відображення або тільки вираження (в різних типах слів) та фіксацію в свідомості позначуваного словом елемента дійсності і є закріпленим за формою слова (відповідним звуковим комплексом), унаслідок чого стає можливою його реалізація як явища мови, а не тільки свідомості” [4, с. 307]. Уже тривалий час лексична семантика знаходиться у фокусі наукових зацікавлень українських і зарубіжних учених (В. В. Виноградов, М. А. Жовтобрюх, В. А. Звєгінцев, М. П. Кочерган, Л. А. Лисиченко, Г. В. Межжеріна, В. В. Німчук, В. М. Русанівський, Ф. Де Соссюр, Г. А. Уфїмцева, П. Ф. Фортунатов, Д. М. Шмельов та ін.), що пояснюється багатовимірністю самого об'єкта дослідження. “У значенні слова, – як пише Л. А. Лисиченко, – відбивається вся складність мови як суспільного явища взагалі і слова зокрема як одиниці мови, в якій взаємодіють мовні елементи різних рівнів” [3, с. 11]. За спостереженням М. А. Жовтобрюха, “у значенні існуючих у мові різних типів слів опосередковано відбивається пізнана людиною позамовна дійсність у всій своїй складності й різноманітності” [1, с. 13].

Працюючи над розвитком мовлення, над формуванням в іноземних студентів комунікативної компетенції, викладач розробляє різноманітні вправи. Важливо продемонструвати особливості функціонування лексичних одиниць у тексті. М. П. Кочерган відзначає дві в «однаковій мірі неправильні тенденції»: одна з них перебільшує роль контексту і тим самим заперечує самостійність слова, інша недооцінює функції контексту і зосереджує увагу на ізольованому від контексту вивченні слова. Розглядаючи слово як повноцінну мовну одиницю,

не слід забувати, що реальне життя слово має лише в мовленні, а значить – у контексті» [2, с. 13]. Семантизація нових слів в іноземній аудиторії має певну специфіку. На першому етапі йде розкриття основного значення слова, і особливо це стосується багатозначних іменників, прикметників, дієслів. Водночас у семантичній структурі слова наявні не лише основне (або основні) значення, а й відтінки значень та семи. Нерідко саме відтінки значень та диференційні семи містять ті компоненти семантики, які відрізняють слово однієї мови від відповідного слова в іншій мові.

Отже, тлумачення семантичного обсягу слова в процесі викладання української мови як іноземної відбувається в декілька етапів з урахуванням не тільки основних, а й додаткових компонентів семантичної структури слова, з опором на контекст, який увиразнює лексичне наповнення окремих мовних одиниць.

Література

1. Жовтобрюх М. А. Предмет і завдання лексикології української мови / М. А. Жовтобрюх // Сучасна українська літературна мова : лексика і фразеологія / за заг. ред. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1973. – С. 5–24.
2. Кочерган М. П. Слово і контекст : (лексична сполучуваність і значення слова) / М. П. Кочерган. – Львів : Вища школа, 1980. – 182 с.
3. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної : семантична структура слова / Л. А. Лисиченко. – Х. : Вища школа, 1976. – 109 с.
4. Тараненко О. О. Лексичне значення / О. О. Тараненко // Українська мова : енциклопедія / ред. : В. М. Русанівський (співголова) та ін. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К. : Вид-во “Укр. енцикл.” ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 307–309.